

Rapportage Transformatie Basisondersteuning Amaryllis, van individueel naar collectief Leeuwarden 2022

Paula Veldman, Stichting Amaryllis

Marja Nijboer en Jolanda Tuinstra, Lectoraat Sociale Kwaliteit NHL Stenden Hogeschool

Studenten NHL Stenden Hogeschool en Haze hogeschool Groningen

15 december 2022

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Landelijke ontwikkelingen	5
3. De waarde van 'collectieven'	6
3.1. Landelijk	6
3.2. Amaryllis	6
4. Wat verstaat Amaryllis onder collectieven?	7
Groepsgerichte ondersteuning	7
Voorbeelden van groepsgerichte ondersteuning	8
5. Aanpak en uitvoering onderzoek	10
5.1. Cijfers	10
5.2. Verhalen van bewoners	12
De opdracht	12
De deelnemers	12
Analyse	12
6. Verhalen van bewoners	13
7. Korte beschouwing van de bevindingen	25
7.1. Cijfers	25
7.2. Verhalen	25
8. Conclusie	28
9. Bronnenlijst	29

1. Inleiding

Sinds 1 januari 2021 voert Amaryllis, in samenwerking met Incluzio, de opdracht Basisondersteuning in de gemeente Leeuwarden uit. Amaryllis heeft ervoor gekozen om te transformeren door 'collectief' te gaan werken in plaats van alleen individueel.

Het uitgangspunt bij het bieden van ondersteuning door Amaryllis is 'collectief tenzij...' ofwel 'collectief waar mogelijk en individueel waar nodig'.

Sommige bewoners krijgen individuele ondersteuning in combinatie met ondersteuning in een groep. De transformatie van individueel naar collectief is een proces dat tijd nodig heeft. Ieder jaar krijgen meer bewoners van de gemeente Leeuwarden ondersteuning in een groep in plaats van individueel of waar nodig groepsondersteuning in combinatie met individuele ondersteuning.

Vanaf 2021 is deze manier van werken één van de Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI's) van Amaryllis geworden. De KPI wordt gemeten op twee manieren: kwantitatief en kwalitatief.

Kwantitatief: we laten zien hoeveel bewoners Amaryllis 'collectief' ondersteunt en dan specifiek de groepsgerichte ondersteuning door sociaal werkers.

Kwalitatief: gedurende vier jaar onderzoeken we ieder jaar wat de ervaringen en de waarde van de groepsgerichte ondersteuning voor de bewoners zijn. Amaryllis doet dit samen met het Lectoraat Sociale Kwaliteit van de NHL Stenden Hogeschool. Studenten social work, die stage lopen bij Amaryllis nemen daarvoor interviews af met bewoners en met sociaal werkers.

2. Landelijke ontwikkelingen

Het thema 'collectief werken' is op dit moment actueel. Movisie is in september 2021 gestart met een leerkring over collectief en preventief werken voor gemeenten, wijkteams en eventuele netwerkpartners uit het sociaal domein. Ze experimenteren en halen geleerde lessen op. Zorg + Welzijn (2021) "We hopen dat de leerkring tot meer kennis en kunde over het onderwerp leidt. En natuurlijk tot een meer collectieve en preventieve aanpak." In een Q&A samen met Zorg + Welzijn geeft Movisie antwoorden op een aantal vragen over wat 'collectief' is en wordt de verbinding gemaakt met preventie. Hier volgt een link naar de [video](#).

In een artikel van Movisie wordt een oproep gedaan om te werken 'collectief waar mogelijk en individueel waar nodig'. Samengevat is de landelijke ontwikkeling: meer outreachend werken, preventief werken en faciliteren en ondersteunen van collectieve oplossingen (Zorg + Welzijn, 2021).

Ook de landelijke beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW) is bezig om de 'collectieven' op de kaart te zetten. De werkgroep Groepsmaatschappelijk werk van de BPSW heeft hierover een document gepubliceerd 'Groepswerk op de kaart zetten' (BPSW, z.d.). In dit document staat een aantal voordelen van 'collectieven' benoemd, voordelen die we herkennenvat uit de eerste ervaringen tot nu toe.

3. De waarde van 'collectieven'

3.1. Landelijk

De BPSW verwoordt de waarde van 'collectief' werken als volgt:

- "Groepsgewijs werken is kosten- en tijdbesparend. In dezelfde tijd kunnen meer mensen bereikt worden dan via de individuele dienstverlening. De dienstverlening kan daardoor worden geïntensiveerd.
- Door deel te nemen aan een groep zijn er ook bijkomende effecten bij de deelnemers zoals netwerkuitbreiding, ervaren van de positieve bijdrage die ze kunnen leveren aan een medemens etc. Dat heeft ook na beëindiging van de groep positieve gevolgen en draagt daardoor bij aan de duurzaamheid van de ondersteuning.
- Bij de methodiek groepswork wordt niet alleen geprofiteerd van de inbreng van de begeleiding, maar ook die van de deelnemers, zoals aandacht, steun, levenservaring, deskundigheid, delen en met elkaar leren en oefenen. Deelnemers zijn niet alleen hulpvragers.
- De omgang met anderen in een groep biedt de mogelijkheid nieuwe, positieve ervaringen op te doen: in de groep ontdekt de cliënt dat hij/zij niet de enige is, realiseert zich wat hij/zij wél kan door te ontdekken wat hij/zij voor een ander kan betekenen, en ervaart daardoor ook de eigen kracht.
- De weerstand die mensen kunnen hebben om deel te nemen aan een groep hangt vaak samen met schaamte; 'ik wil niet dat de ander weet waar ik mee zit'. Juist door mensen groepsgewijs te helpen / elkaar te laten helpen, doorbreek je dit patroon. Daarbij doen deelnemers nieuwe, positieve ervaringen op met het zoeken naar oplossingen voor hun problemen samen met andere mensen. Weerstand tegen deelname aan een groep kan samenhangen met normen (je hangt de vuile was niet buiten), schaamte en zich minder voelen dan de ander. Door mensen deel te laten nemen aan een groep wennen ze aan het delen van persoonlijke zaken met anderen. Dit vergroot de kans dat ze ook meer gebruik gaan maken van hun eigen netwerk.
- Een collectief aanbod kan het antwoord zijn op signalen uit de samenleving en op overeenkomsten in de hulpvraag van cliënten.

De waarde voor de bewoner bij deelname aan een groep:

- In een groep kan de bewoner oefenen met sociale vaardigheden en daardoor leert de bewoner ook meer gebruik te maken van het eigen netwerk of dat te vergroten.
- In de groep ontdekt de bewoner dat hij/zij niet de enige is en raakt hij/zij uit zijn isolement (meent dat hij/zij de enige is die ...) en kan hij/zij sociale verbondenheid ervaren.
- Door deel te nemen aan een groep went de bewoner aan het delen van persoonlijke zaken met anderen. Dit vergroot de kans dat hij/zij ook meer gebruik gaat maken van zijn/haar eigen netwerk.
- In de omgang met 'lotgenoten' kan hij/zij nieuwe, positieve ervaringen opdoen.
- Een bijkomend effect van deelname aan een groep kan zijn dat de bewoner ontdekt wat hij/zij voor een ander kan betekenen en daarmee kan hij/zij zijn/haar eigen kracht ervaren.
- Soms levert deelname aan een groep een positieve uitbreiding van zijn/haar bestaande netwerk op (BPSW, z.d.).

Vergelijkbare waarden staan beschreven op www.groepsmaatschappelijkwerk.nl, waarbij ook nadrukkelijk de preventieve waarde van collectief werken wordt benoemd.

3.2. Amaryllis

In samenwerking met het Lectoraat Sociale Kwaliteit van de NHL Stenden Hogeschool heeft Amaryllis in het vierde kwartaal van 2021 een eerste onderzoek gedaan naar de waarde van groepsgerichte ondersteuning. Studenten hebben de opdracht gekregen om op basis van een vragenlijst in gesprek te gaan met bewoners die groepsondersteuning ontvangen. Uit de gesprekken kwam naar voren wat de betekenis van de groep voor de bewoners is. Via www.amaryllisleeuwarden.nl is de rapportage van 2021 terug te lezen.

In het vierde kwartaal van 2022 heeft een vergelijkbaar onderzoek plaatsgevonden. De uitkomsten daarvan worden in deze rapportage gepresenteerd.

4. Wat verstaat Amaryllis onder collectieven?

Zowel landelijk als binnen Amaryllis worden verschillende termen gebruikt voor collectieven: 'collectieven', 'groepswork', 'groepsondersteuning', 'collectieve aanpak' en 'collectieve benadering'. Hieronder leggen we een aantal termen uit.

Definitie Van Dale: collectief = 'gezamenlijk, gemeenschappelijk'.

Definitie Movisie: "Onder de collectieve aanpak van het wijkteam verstaan wij de aanpakken van wijkteamprofessionals die gericht zijn op het verbinden van hulpvragen van bewoners in de wijk waarmee een collectieve ('gezamenlijke') aanpak gevormd kan worden (of waarop kan worden aangesloten)". In deze definitie staat duidelijk het verbinden van individuele hulpvragen centraal.

Bij de collectieve benadering gaat het over faciliteren, ondersteunen of creëren van een interventie aan een groep mensen, in plaats van aan een individu (Movisie, 2019).

Amaryllis kent meerdere vormen van collectieven:

- **groepsgerichte ondersteuning** = ondersteuning aan bewoners in een groep door sociaal werkers;
- de **activiteiten** van Ontmoeten en Meedoen = activiteiten begeleid door activiteiten coördinatoren;
- **groepswork** = werken met jongeren in een groep door jongerenwerkers.

Deze vormen van 'collectieven' zijn onderdeel van een nog bredere collectieve aanpak in de wijk, samen met onder andere het opbouwwerk en de sociale basis.

Groepsgerichte ondersteuning

Onder groepsgerichte ondersteuning door Amaryllis verstaan we de ondersteuning die door sociaal werkers geboden wordt aan een groep bewoners die een ondersteuningsvraag heeft, in plaats van aan (alleen) individuele bewoners.

De sociaal werker heeft samen met de bewoner een ondersteuningsplan gemaakt en de ondersteuning die daarbij nodig is, wordt in een groep geboden in plaats van (alleen) individueel. Deze ondersteuning is duurzaam/structureel en valt onder de taken van de opdracht basisondersteuning, in het kader van Wmo, Jeugdwet (lichte opvoedondersteuning) en/of Wet gemeentelijke schuldhelpverlening.

Aan deze groepen kunnen ook andere bewoners deelnemen die (nog) niet een duidelijk geformuleerde ondersteuningsvraag hebben, zorgmijders en bewoners die eenmalig een ondersteuningsvraag hebben. Ook bewoners waarvan hun ondersteuningsvraag is opgelost, kunnen in het kader van nazorg, preventie of juist ervaring delen (wederkerigheid) deelnemen aan de groep.

Binnen Amaryllis zijn er verschillende groepen waarbij ondersteuning wordt geboden, zowel op wijk- en dorpsniveau als stedelijk/gemeente breed. De groepen worden ontwikkeld op basis van de ondersteuningsvragen van de bewoners en kunnen op verschillende manieren tot stand komen:

- De individuele ondersteuningsvragen van bewoners worden gebundeld en op deze manier ontstaat er een groep. De groepen kunnen ook gevormd worden op basis van thema's.
- Op veelvoorkomende vragen wordt een structureel of terugkerend aanbod ontwikkeld, waar bewoners aan kunnen deelnemen wanneer de ondersteuningsvraag aansluit.

Het verbinden van individuele ondersteuningsvragen van bewoners staat dus centraal.

De thema's van de groepsgerichte ondersteuning vallen onder de opdracht van Amaryllis. Bij het opstarten van nieuwe groepen voor groepsgerichte ondersteuning wordt iedere keer de vraag gesteld of de ondersteuning die we (willen) bieden onder de basisondersteuning valt (Wmo, Jeugdwet en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening).

De groepen worden gestart onder begeleiding van een sociaal werker. De sociaal werker werkt zoveel mogelijk samen met collega's van het eigen team of andere teams van Amaryllis (team opbouwwerk, team vrijwilligerswerk en mantelzorg, team jongerenwerk, team Ontmoeten en Meedoen, team begeleiders of team statushouders), met studenten, vrijwilligers, de sociale basis, ervaringsdeskundigen en/of netwerkpartners.

Voorbeelden van groepsgerichte ondersteuning

Een aantal voorbeelden van groepen die door de sociaal werkers worden georganiseerd, is:

- **Scheidingscollectief** (gemeente breed): voor ouders met kinderen die pas gescheiden zijn of van plan zijn binnenkort te gaan scheiden/uit te elkaar te gaan. Deze groep is erop gericht het scheidingsproces zo goed mogelijk te doorlopen en de eventuele gevolgen voor de aanwezige kinderen in het gezin te beperken.
- **Inzicht en overzicht**: Het creëren van inzicht en overzicht in de financiële situatie van de bewoner door deze te onderzoeken en in kaart te brengen. Het gaat om ondersteuning bieden bij: het maken van een budgetoverzicht, schuldenoverzicht, realistische en haalbare betalingsregelingen en het verzamelen van stukken voor een traject bij de Kredietbank Nederland. Om inzicht te krijgen in de financiële situatie van de bewoner wordt gewerkt met de programma's 'MijnIntake' en de 'Voorzieningenwijzer'.
- **Geld Telt**: bewoners leren hoe ze de financiële zaken op orde krijgen en hoe ze overzicht kunnen houden op inkomsten en uitgaven. Het is een praktische cursus waar gewerkt wordt met opdrachten in een werkmapp. Het zijn drie (of vier) bijeenkomsten per cursus. De bewoners leren: beter omgaan met geld, inzicht krijgen in de financiën, overzicht krijgen in de administratie en handige tips om geld over te houden.
- **Sociaal Welzijn**: voor mensen die willen leren om met nieuwe mensen in contact te komen en hierbij inzicht krijgen over hun eigen rol in contact met anderen. In de groep wordt door middel van het bespreken van thema's, inzicht gegeven in hoe iemand contacten aangaat en welke ontwikkeling hierin mogelijk is.
- **Wonen en Leven**: voor bewoners met vragen op het gebied van wonen, bijvoorbeeld voor het eerst op jezelf wonen, alleen komen te staan en alleenstaand zijn. De deelnemers brengen zelf onderwerpen in. Er is ruimte voor allerlei onderwerpen die te maken hebben met (zelfstandig) wonen. Voorbeelden zijn: hoe woon je en hoe wil je wonen, inkomsten en uitgaven, schoonmaken/opruimen van je huis, boodschappen doen, contacten met burens, sociale contacten onderhouden, dag- en nachtritme, zelfzorg, vrije tijdsbesteding, contact met instanties en verzekeringen.
- **Collectief Creatief**: creatieve activiteiten worden ingezet als middel om te werken aan doelen en vaardigheden. Samen met de bewoners gaan de sociaal werkers op zoek naar welke werkvorm het beste bij hen past. Vervolgens kunnen hieruit ontwikkelingen plaatsvinden op verschillende gebieden gericht op: persoonlijke identiteit, sociaal, maatschappelijk, creativiteit of bewustwording van de eigen beleving, gevoelens en gedachtes. Voorbeelden van persoonlijke doelen zijn vergoten van zelfvertrouwen, kunnen samenwerken, voorbereiding dagbesteding (in een groep kunnen werken) of leren om gevoelens te uiten. Het thema hangt af van de ondersteuningsvraag van de bewoner.
- **Sociale praatgroep Nederlands**: voor bewoners uit verschillende culturen, waar ze hun beheersing van de Nederlandse taal kunnen versterken. De bewoners komen uit verschillende culturen en landen en willen door middel van gespreksvoering en opdrachten hun beheersing van de Nederlandse taal verbeteren. Het enthousiasme en de fanatieke deelname van deze groep mensen laat zien dat er grote behoefte is om meer van elkaar te leren en bij elkaar te zijn. Er zijn verschillende taalniveaus. De groep krijgt een passend aanbod wat mogelijk is door de samenwerking met het Friesland College. De groep heeft tevens als doel om elkaar te versterken en een eigen ontwikkeling op het gebied van de Nederlandse taal te activeren.
- **Start zelf**: de bewoners gaan aan de slag met hun eigen ondersteuningsvraag. Ze krijgen inzicht in hun eigen leefsituatie in relatie tot de ondersteuningsvraag. In de groep is er erkenning, herkenning en er worden tips gedeeld.

- Koken met Jan: de groep was oorspronkelijk bedoeld als collectief voor mensen die eenzaam zijn, maar is inmiddels uitgegroeid tot een plek waar verschillende mensen met verschillende individuele doelen komen, zoals het opdoen van sociale contacten, budgettering en inkoop, gezonde voeding en (beter) leren koken.
- Ouder en kind café: tijdens deze bijeenkomsten gaan de bewoners in gesprek over het ouderschap en alles wat daarbij komt kijken. Met een kop koffie of thee en wat lekkers gaan de sociaal werkers in gesprek met de bewoners over de vragen/ onderwerpen die ze graag willen bespreken. Deze bijeenkomsten kunnen op verschillende manieren worden ingevuld. Er wordt rekening gehouden met de wensen van de deelnemers. Denk aan spelvormen, gastsprekers of een activiteit in de buitenlucht. Voor de kinderen wordt natuurlijk ook gezorgd. Er is wat te drinken, een oppas en voldoende speelgoed.

5. Aanpak en uitvoering onderzoek

Om te laten zien hoe Amaryllis in 2022 vorm heeft gegeven aan de transformatie 'Van individueel naar collectief' maken we gebruik van cijfers en verhalen van bewoners.

We hebben het onderzoek verdeeld in twee delen:

- **Kwantitatief: cijfers.** We laten zien hoeveel bewoners in 2022 individuele en groepsgerichte ondersteuning van Amaryllis hebben ontvangen. In deze rapportage gaat het specifiek om de groepsgerichte ondersteuning die geboden is door sociaal werkers.
- **Kwalitatief: verhalen van bewoners.** We hebben verhalen van bewoners opgehaald en geanalyseerd om te laten zien wat het effect van groepsgerichte ondersteuning voor de bewoners is in plaats van alleen individuele ondersteuning. Onder 'effect' verstaan we 'de betekenis', 'de waarde', 'de impact' die de ondersteuning in een groep voor de bewoners heeft.

5.1. Cijfers

We hebben gebruik gemaakt van de cijfers uit het registratiesysteem van Amaryllis, MensCentraal. In dit systeem worden onder andere alle bewoners geregistreerd die basisondersteuning ontvangen. In de registratie wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende producten.

Basisondersteuning Wmo:

- Thuisondersteuning (individueel en collectief)
- Praktische thuisondersteuning (individueel)
- Persoonlijke verzorging (individueel)
- Ontmoeten en Meedoen (Dagbesteding/ collectief)

Basisondersteuning Jeugdwet:

- Lichte opvoedingsondersteuning (individueel en collectief)

Basisondersteuning Wet gemeentelijke schuldhulpverlening:

- Schuldhulpverlening (individueel en collectief)

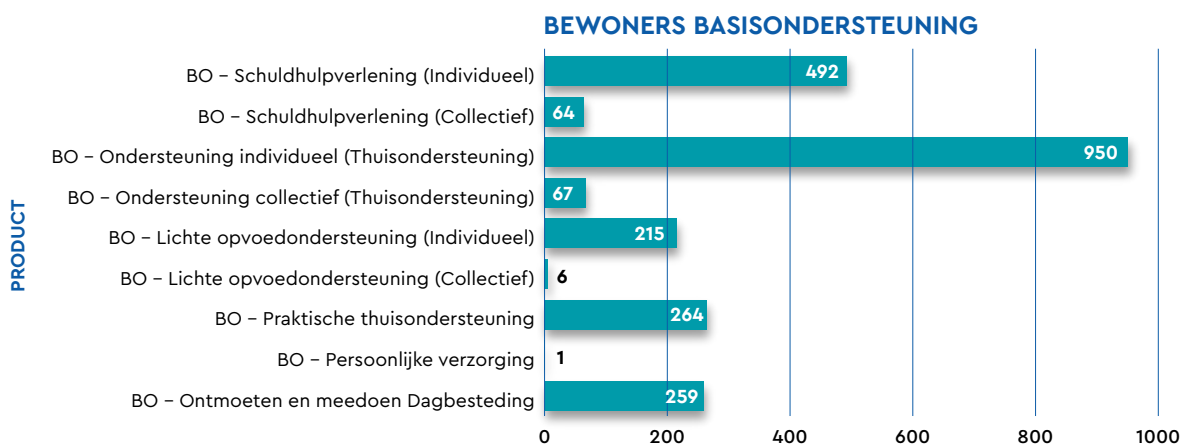
Bewoners die Praktische thuisondersteuning en Persoonlijke verzorging ontvangen, blijven individuele ondersteuning ontvangen.

Bewoners die het product Ontmoeten en Meedoen hebben, ontvangen al ondersteuning in een groep. 'Ontmoeten en Meedoen' is de term dat Amaryllis gebruikt voor de dagbesteding.

Bewoners die de bovengenoemde drie producten ontvangen, hebben we niet meegenomen in het onderzoek, omdat er geen sprake is van transformatie van individueel naar collectief. Deze bewoners kunnen wel daarnaast, waar nodig, individuele en/of groepsgerichte ondersteuning ontvangen.

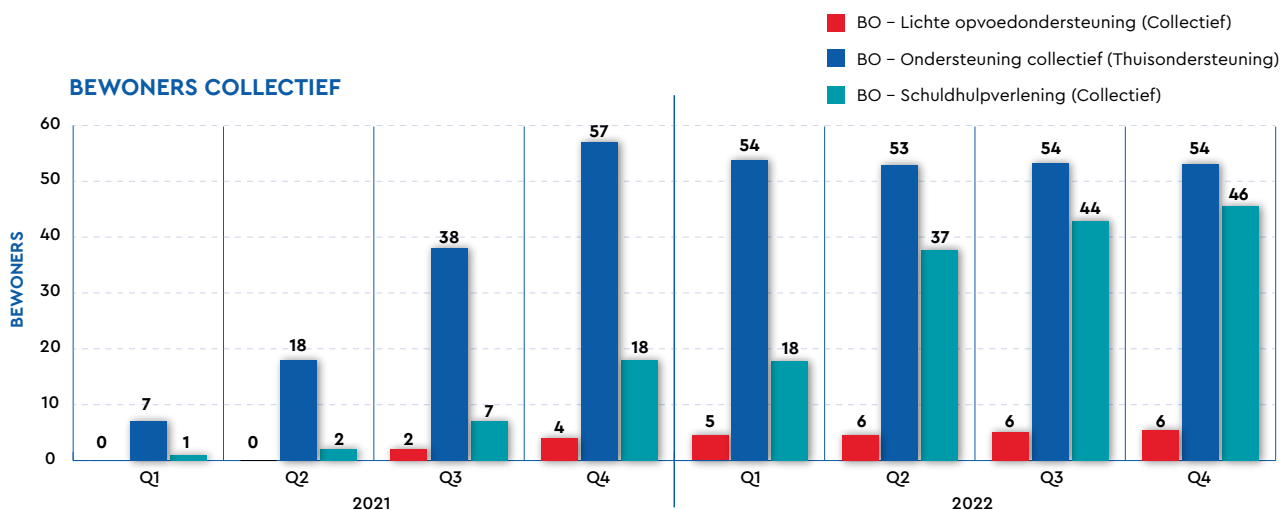
In 2022 hebben 2318 bewoners basisondersteuning van Amaryllis, of haar onderaannemers, ontvangen. Sommige bewoners hebben meerdere vormen van ondersteuning ontvangen, zowel individueel als in een groep, zowel vanuit Wmo als vanuit Jeugdwet en/ of Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.

Uit de cijfers van MensCentraal van 1 januari 2021 tot en met 15 december 2022 blijkt het volgende:

In de tweede grafiek hieronder laten we specifiek het aantal bewoners zien die groepsgerichte ondersteuning in 2021 en 2022 hebben ontvangen waarbij de transformatie van individueel naar collectief mogelijk is. Dat hebben we zichtbaar gemaakt per maand en per domein.

Gedurende het gehele jaar 2022 hebben in totaal 137 bewoners groepsgerichte ondersteuning van Amaryllis ontvangen. In 2021 waren dat 83 bewoners. Sommige bewoners hebben deelgenomen aan meerdere groepen. In 2022 zien we een stijging in het bieden van groepsgerichte ondersteuning ten opzichte van 2021.

5.2. Verhalen van bewoners

De opdracht

Studenten, die stage lopen bij Amaryllis van de NHL Stenden Hogeschool en van de Hanzehogeschool Groningen, hebben de opdracht gekregen om in het vierde kwartaal van 2022 in gesprek te gaan met bewoners die groepsgerichte ondersteuning ontvangen. In totaal hebben de studenten tien interviews gehouden met bewoners. De studenten zijn hierop voorbereid in twee trainingen door een onderzoeker van de NHL Stenden Hogeschool en een beleidsadviseur van Amaryllis. In de trainingen werd uitgelegd wat de opdracht van Amaryllis inhoudt, wat het doel van het onderzoek is, hoe ze in gesprek kunnen gaan met de bewoners en waar ze op moeten letten. De studenten hebben, op basis van een vragenlijst, ook geoefend in het voeren van de gesprekken. Het uitgangspunt van de gesprekken was dat de studenten contact maken met de bewoners, dat ze doorvragen en achterhalen wat de waarde, de betekenis van de groepsgerichte ondersteuning voor de bewoner is.

Ook werd er aandacht gegeven aan het vastleggen van het verhaal, gebruik maken van beeldmateriaal en privacy.

De studenten hebben van elk gesprek een verhaal geschreven. Ook hebben ze gebruik gemaakt van beeldmateriaal dat gebruikt mocht worden in deze rapportage. Naast de bewoners is ook een aantal sociaal werkers geïnterviewd.

De deelnemers

Voor het selecteren van de bewoners voor de gesprekken is er gebruik gemaakt van een overzicht vanuit het registratiesysteem MensCentraal. Uit dit overzicht zijn voor elk wijk- en dorpteam willekeurig één of twee bewoners geselecteerd, afhankelijk van de grootte van het gebied. De afspraak was om gesprekken te voeren met tien bewoners. We hadden voor de zekerheid twaalf bewoners geselecteerd aangezien er altijd een risico is dat een gesprek niet door kan gaan. Gedurende het proces bleek dat twee bewoners op het laatste moment door privéomstandigheden niet meer deel konden nemen aan het onderzoek. We hebben in totaal tien bewoners geïnterviewd.

Analyse

In de verhalen is gekeken naar de waarde en betekenis van deelname aan groepsgerichte ondersteuning voor bewoners. De onderwerpen die naar voren kwamen als waardevolle elementen van groepsgerichte ondersteuning zijn ingedeeld in een aantal categorieën. Vervolgens is in een volgende ronde een aantal categorieën gebundeld waardoor een aantal thema's ontstond.

6. Verhalen van bewoners

Om een goed beeld te geven van wat de bewoners zelf vinden van de groepsgerichte ondersteuning, hebben we de tien verhalen opgenomen in deze rapportage. De namen van de bewoners zijn fictief. Het beeldmateriaal is gebruikt na toestemming van de bewoners.

1. Koken met Jan

Pieter neemt op woensdag deel aan het collectief *Koken met Jan*. Hier gaat hij al sinds de oprichting van de groep (anderhalf jaar geleden) naartoe. Dit collectief vindt één keer per week plaats, maar als het aan Pieter lag, zou dit vaker mogen plaatsvinden. Naast *Koken met Jan* krijgt Pieter individuele ondersteuning van sociaal werker Jan. Zo gaan ze één keer in de twee weken samen wandelen, zodat Pieter kan ventileren. Pieter heeft de diagnose schizofrenie.

Via zijn vorige contactpersoon in het wijkteam is hij bij dit collectief terechtgekomen. Pieter heeft veel ervaring met koken en vindt dit ook erg leuk om te doen. Hij ging er de eerste keer met veel enthousiasme en een open mind naartoe.

Hij is heel tevreden over de kundigheid van Jan en ook over het collectief. Soms vindt hij het een beetje druk, maar dit is niet vervelend voor hem. Pieter zegt soms af, omdat hij anders te veel prikkels binnenkrijgt.

Pieter zou de groep heel erg missen als deze er niet meer zou zijn. Hij is afgekeurd en vindt het belangrijk om zichzelf bezig te houden. Als hij niet bezig zou kunnen zijn, dan zou het mentaal minder goed met hem gaan.

De grootste waarde van de groep is voor hem de gezelligheid en het contact met de mensen. Hij vindt het leuk om met z'n allen bezig te zijn en kan zijn kwaliteiten voor het koken hier goed inzetten. Hij voelt zich hier gewaardeerd en ze delen met elkaar praktische tips over verschillende onderwerpen. Het mag af en toe wel over een serieus onderwerp gaan, maar het belangrijkste is dat het geen zware praatgroep wordt, maar dat het vooral luchtig en gezellig blijft!

Elke week maakt sociaal werker Jan een TikTok video van hoe ze het gerecht maken. In de digitale versie is het filmpje te zien via deze link: <https://www.youtube.com/watch?v=KSVysuwqVIA>.

2. Emotionele steun

Marianne is een 55-jarige vrouw en zij doet mee aan het collectief *Delen & Versterken*. Het collectief staat voor het samen delen en versterken van elkaar. Ze krijgt ook individuele ondersteuning van een sociaal werker. Daarnaast komen eraf en toe vrijwilligers langs om haar te helpen met praktische zaken, zoals het verven van de woonkamer. Bij dingen die ze niet durft te doen, gaat er iemand mee. Marianne durfde niet naar buiten, niet in de auto en noem het zo maar op. Als ze naar de andere kant van de stad moet, gaat ze liever met de taxi.

Marianne heeft het enorm naar haar zin in het collectief en is ervan opgeknapt. Ze vond het eerst lastig om er heen te gaan, ze was angstig. Door het collectief heeft zij geleerd om voor zichzelf op te komen en durft ze steeds meer haar grenzen aan te geven. Haar omgeving heeft dit ook opgemerkt en heeft dit ook met mevrouw gedeeld. Hierdoor kreeg zij de motivatie om door te gaan met haar eigen ontwikkeling. Ze zit lekkerder in haar vel. Ze vindt de onderwerpen die besproken worden erg mooi, hierdoor voelt zij emotionele steun.

"Je hoort wat een ander meemaakt, soms komt het overeen."

"Je staat er niet alleen voor, je krijgt steun van elkaar."

Door het collectief *Delen & Versterken* komen er ook meer vriendschappelijke relaties tot stand. De mensen in dit collectief hebben het over verschillende onderwerpen en praten hier open over. Hierdoor geven zij zich bloot en stellen zich kwetsbaar op. Er ontstaan vriendschappen en mensen spreken buiten het collectief met elkaar af. Ze kunnen hun ei bij elkaar kwijt. Het mooiste moment voor Marianne was het terugzien van haar jongste dochter en dit kon ze delen met de groep. Zij was op dat moment erg emotioneel en dat werd voor haar gevoel goed opgepakt. Ze voelde de steun van de groep en de sociaal werkers. De keer dat mevrouw emotioneel was, sloeg de sociaal werker een arm om haar heen, dit deed haar goed. Dit heeft zij een lange tijd niet meer gevoeld. Door de steun wel te voelen, heeft zij zelf het gevoel dat zij groeit, zichzelf continu ontwikkelt en zelfverzekerder wordt. Het was voor mevrouw lastig om eigen grenzen aan te geven en door deze groep heeft zij zich hierin ontwikkeld.

Bij dit collectief zijn drie sociaal werkers betrokken. De groep bestaat uit acht personen en komt één keer per week bij elkaar. Deze personen worden door hun sociaal werker aangemeld voor het collectief. Mevrouw vindt de sociaal werkers erg begripvol en dit voelt zij ook als steun, ze staan voor alles open. Mevrouw hoopt dat er in de toekomst meer *Delen & Versterken* collectieven komen in wijkteams.

"Ze zouden dit overal moeten doen."

3. Gezelligheid door samen te koken

Rick neemt deel aan de Vrijdagmiddaghap. Deze groep is eens in de twee weken en zit in het Ontmoeten & Meedoen gebouw in Grou. Eerst gaat de groep koffiedrinken en daarna gezamenlijk het eten voorbereiden. Iedereen krijgt een taak, bijvoorbeeld groente snijden, tafel dekken of koken. Deelnemers kunnen via hun sociaal werker van dorpen team Zuid bij deze groep aansluiten. Rick is een jaar geleden bij de groep gekomen via zijn sociaal werker.

Hij geeft aan dat hij ook eens per week individuele ondersteuning krijgt, zodat hij kan praten over wat er in hem omgaat.

Rick gaat naar de groep voor de gezelligheid en tegen de eenzaamheid. Rick geeft aan dat hij, sinds hij deelneemt aan de groep, vrolijker is en beter in zijn vel zit. Hij kan goed aansluiting vinden bij de rest van de deelnemers en vindt de groep mensen erg leuk. Rick zegt dat hij het eerst lastig vond om met iedereen te praten, maar dat hij nu veel makkelijker praat, omdat hij iedereen kent.

"Ik raad deze groep aan iedereen aan!"

De sociaal werkers begeleiden de groep goed. Zij zorgen ervoor dat iedereen bij de groep wordt betrokken en dat iedereen een taak krijgt waar hij/zij mee bezig kan gaan. Sommige deelnemers ontvangen ook individuele begeleiding van de sociaal werkers waardoor deze deelnemers al vertrouwd zijn met de begeleiders.

"De sfeer in de groep is erg gezellig!"

4. Samen in beweging

Jan loopt sinds een jaar mee met de wandelclub die door sociaal werkers van Amaryllis wordt georganiseerd. De wandelclub bestaat uit een groep mensen die elke donderdagmiddag bij elkaar komt om een uurtje gezellig samen te bewegen. Jan kreeg al individuele begeleiding bij Amaryllis. Zo vertelt hij dat hij een lastig jaar heeft meegemaakt in de coronaperiode en daardoor vaak alleen maar thuis zat. Na de coronaperiode werd er door de sociaal werkers geëxperimenteerd met werken in groepen met verschillende thema's. Zo is het wandelclubje ook ontstaan. Een uurtje per week samen bewegen, sociale contacten opbouwen en mensen uit hun sociaal isolement halen. Jan heeft geholpen met het opzetten van de wandelclub. Hij is nu, samen met de sociaal werkers, de 'leiding' van de groep. Dit houdt onder andere in dat hij de routes van de wandeling mag bepalen.

"Ik merkte dat ik onbewust sterker werd in mijn lijf."

In de wandelclub komen veel verschillende mensen bij elkaar. Hierdoor heeft Jan geleerd dat ieder zijn eigen verhaal heeft en dat je veel van elkaars ervaringen kan leren. Hierdoor heeft hij geleerd respect op te brengen voor anderen en hun verhaal. Ook is het belangrijk om rekening te houden met elkaar.

"Iedereen uit de groep heeft een rugzakje."

Jan vertelt dat hij het werken in een groep als prettig ervaart. Hij vertelt dat hij met de sociaal werker vaak persoonlijke dingen deelt en dat dit in een groep wat oppervlakkiger is. Je hebt het dan gewoon gezellig, maar je kunt het overal met elkaar over hebben.

Jan heeft ook veel waardevolle momenten meegemaakt tijdens het wandelen. Zo vertelt hij, dat hij op een zomerdag bedacht had om de wandeling door de binnenstad te leiden. Een andere man die mee liep in de wandelclub zei toen tegen Jan dat hij al heel lang niet meer in het centrum van Leeuwarden was geweest, omdat hij veel alleen thuis zat. Dit was ook herkenbaar voor Jan, in het jaar waarin Jan het lastig had gehad, had hij ook vaak alleen thuis gezeten. Hij vindt dit een waardevol moment, omdat hij mensen wat meer kan laten zien, al is het maar het centrum.

Als Jan niet meer zou kunnen deelnemen aan de groep zou hij de mensen die hij heeft ontmoet het meest missen. Ook heeft hij veel aan de routine. Hij weet, op donderdagmiddag is het tijd voor de wandelclub. Andere mensen om Jan heen zien dat hij is veranderd sinds hij deelneemt aan de wandelclub. Zij zien dat Jan nu meer de leiding durft te nemen. Hij heeft, door de verantwoordelijkheid van de routes op zich te nemen, zijn leiderschapswaarden ontwikkeld.

Tijdens het wandelen is er altijd een sociaal werker van Amaryllis mee. Die zorgt er onder andere voor dat de sfeer in de groep gemoedelijk blijft, ook al hebben de mensen die deelnemen aan de groep geen moeite met het neerzetten van een leuke sfeer. Jan geeft namelijk aan dat de dynamiek in de groep heel gezellig is. Ook is de sociaal werker mee om mensen, die een uur wandelen niet volhouden, te begeleiden en eventueel terug te brengen. De sociaal werkers die meewandelen zien echt meerwaarde in de groep. Het mooie aan de groep vinden de sociaal werkers dat ze zien dat de mensen die meewandelen waardevolle sociale contacten opdoen en dat ze samen fitter worden.

Jan vertelt ook dat er wel eens stagiaires mee hebben gelopen in de wandelclub en dat dit heel gezellig was. Op dit moment lopen er geen stagiaires mee en dit wordt door de meeste mensen van de wandelclub erg gemist.

Na het wandelen wordt er met de mensen die dat willen nog een kopje koffie gedronken als gezellige afsluiter van het wandeluurtje. Hier wordt veel gebruik van gemaakt. Jan hoopt dat hij nog lang mag genieten van zijn wandelclub. Zijn tip voor de wandelclub is dan ook:

"Blijven doen!" "Het is fijn om een uurtje per week met elkaar te bewegen."

5. De realiteit

Richard woont in Leeuwarden en heeft twee broers en een moeder. Hij woont dichtbij zijn moeder en ze helpen elkaar waar nodig. Zijn vader is overleden aan kanker. Richard heeft een beenamputatie gehad waardoor hij moest stoppen met zijn baan als hovenier bij de gemeente. Ondanks de beenamputatie blijft hij positief.

"Er zijn mensen die het erger hebben!"

Volgens zijn familie is hij veranderd nadat hij deze ingreep heeft gehad. Hij heeft meer meegemaakt en praat meer en wat makkelijker.

Hij heeft aan het collectief *De Koffieochtend* meegedaan. Hij kwam hier terecht via zijn sociaal werker, omdat hij vaker een praatje wilde hebben met andere mensen. Bij de *Koffieochtend* waren rond de tien personen, deze personen waren allemaal ouder dan Richard. Hij vond de groep leuk en gezellig en ook de betrokken sociaal werker was aardig. De mensen konden hun verhaal bij elkaar kwijt en de sociaal werker had een luisterend oor. Hij vertelt dat hij tijdens een barbecue aan de praat raakte met een zeventigjarige man en dat ze een mooi gesprek over het leven hadden gevoerd.

Helaas voor Richard kwam er een verandering in het rooster van de thuiszorg waardoor hij niet meer kon deelnemen aan de *Koffieochtend*. Dit vindt hij jammer en hij zou graag weer meer onder de mensen willen zijn. De sociaal werker gaat kijken of Richard kan deelnemen aan een andere groep op een ander tijdstip.

6. Een warm bad

De Wandelgroep is een collectief waarbij senioren elke dinsdagochtend een uur wandelen en daarna een kopje koffie drinken met z'n allen in het Knooppunt. Tijdens dit moment is er gesproken met Willem. Willem vertelde over hoe hij bij de wandelgroep terecht was gekomen. Hij vertelde dat zijn vrouw overleden is en dat het ziekenhuis aangaf dat het leuk voor hem zou zijn als hij bij de wandelgroep zou gaan. Hij is bij het Knooppunt langs geweest en heeft zich aangesloten bij de wandelgroep.

"Ik hoop dat de wandelgroep nog jaren blijft bestaan."

Hij vertelde dat hij in een warm bad terecht is gekomen. Hij voelde zich erg welkom en er was gelijk veel belangstelling vanuit de groep naar hem toe. Het mooiste aan de wandelgroep vindt hij de gezelligheid en liefde naar elkaar. Hij kan altijd zijn ei kwijt bij de groep. Daarnaast heeft de wandelgroep hem heel erg geholpen bij de rouwverwerking van zijn vrouw.

"Hoe meer zielen, hoe meer vreugd."

Daarnaast vertelde hij dat het koffiemoment na het wandelen, hem ook erg goed doet. Zo kan hij de wandeltocht even evalueren en gaat hij met een goed gevoel weer naar huis. Hij hoopt voor in de toekomst dat zich nog meer mensen aansluiten bij de wandelgroep. Hierbij gaf hij aan dat het belangrijk is dat de wandelgroep goed gepromoot wordt, zodat mensen weten van het bestaan. Op dit moment staat het alleen maar heel klein in een krant vertelde de sociaal werker.

7. Een hechte groep

Naast Willem is ook Klaske aangesloten bij de *Wandelgroep*. Ze vertelde dat ze bij de wandelgroep is gekomen door bv SPORT. Bv SPORT zet zich in voor sport in de wijken in Leeuwarden en heeft haar gevraagd of ze wilde deelnemen aan de wandelgroep. Dit leek haar erg leuk.

"Ik ben tot de dag van vandaag zo blij dat bv SPORT mij heeft aangemeld bij de wandelgroep."

De wandelgroep betekent heel veel voor haar. Ze vertelde dat er veel belangstelling naar elkaar is. Ze had een keer een operatie gehad waardoor ze niet mee kon wandelen. De groep is toen naar haar huis gewandeld om even te zwaaien en beterschap toe te wensen. Dit vond ze ontzettend lief en ze vond het mooi om te zien dat de groep haar mistte. Dit was voor haar erg waardevol en hierdoor realiseerde ze zich wat een hechte groep ze om haar heen heeft. De sociaal werker vertelde daarnaast ook dat de mensen voor zichzelf lopen, maar dat ze de groep daarnaast ook erg belangrijk vinden en dat ze hier ook goed omdenken.

Er zijn bijvoorbeeld ook twee dove mensen in de groep en hier denkt de groep heel goed om, bijvoorbeeld tijdens het oversteken. Klaske hoopt dat ze nog jaren mee kan lopen. Daarnaast hoopt ze, net zoals Willem, dat er nog meer mensen gaan deelnemen aan de wandelgroep. Ze vindt het gezellig om nieuwe mensen te ontmoeten en haar verhalen te delen. De sociaal werker vertelt dat er elke week al zo'n vijftien tot twintig mensen komen, maar ze vindt het leuk als er nog meer mensen meedoen!

8. Gezelligheid en lekker eten

Johan gaat tweemaal per week naar het collectief De Inloop, op maandag en donderdag van 16.00 tot 17.00 uur. Het is een gezellig samenzijn van bewoners met een licht verstandelijke beperking. Tijdens de bijeenkomsten zijn een vrijwilliger en een sociaal werker aanwezig om de groep te begeleiden.

In de groep worden laagdrempelige gesprekken gevoerd over bijvoorbeeld de werkdag, het weekend van de bewoners, voetbal en hobby's onder het genot van een kopje koffie of thee. Het doel van deze groep is het uitbreiden van het sociale netwerk, het ontwikkelen van sociale vaardigheden en ventileren van gebeurtenissen waardoor het mentale welzijn verbetert.

Eén keer per vier tot zes weken wordt er gezamenlijk gekookt en gegeten met de bewoners. Hierdoor leren de bewoners meer over het eten van gezonde voeding en ze leren koken. Daarnaast wordt samenwerking bevorderd en door dit alles ook het mentaal welbevinden. Het koken vindt plaats in het wijkcentrum Heechterp-Schieringen.

Johan komt al bijna twee jaar bij de Inloop. Hij zat twee jaar geleden niet lekker in zijn vel en is via een sociaal werker aangemeld bij het collectief. Hij heeft baat bij gezelschap en vindt het prima dat het in een groep is. Hij kan zichzelf wel redden, zegt hij. Sommige mensen van de groep kende hij al via zijn werk in de buitendienst. Het koken vindt Johan leuk en vooral gezellig. Gezelligheid is dan ook het belangrijkste voor hem.

Hij vindt het prettig om eerst de kat uit de boom te kijken en is daarom in het begin vaak een beetje stil. Als hij zich wat meer op zijn gemak voelt, dan praat hij meer. Thuis piekert hij veel en daarom vindt hij het fijn om naar de groep te gaan voor gezelligheid en afleiding.

De betrokken sociaal werker merkte verschil aan hem, voor hij bij de groep kwam en nu. Hij was twee jaar geleden veel aan het piekeren, maar doordat hij nu meer sociaal contact heeft, piekert hij minder en is hij ook een stuk rustiger.

9. Samen sta je sterker dan alleen

Sara doet mee aan het collectief Delen en versterken. Dit collectief is een groep voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Ze komen bij elkaar om hun ervaringen te delen en van elkaar te leren. Het collectief vindt plaats in wijkteam Noord en iedere week is er een bijeenkomst waar vijf tot tien mensen aanwezig zijn.

Sara zit nu ongeveer een jaar bij dit collectief en vindt dit erg prettig. Vorig jaar kwam er één keer per week een sociaal werker bij haar thuis, ze vertelt dat hij haar gestimuleerd heeft om mee te doen aan het collectief. Sara is twee jaar geleden in Leeuwarden komen wonen om voor haar vader te zorgen. Toen hij overleden is, bleef zij in Leeuwarden wonen. Ze heeft bijna geen sociale contacten en is hierdoor vaak alleen. Dit is ook een reden geweest om zich aan te sluiten bij het collectief.

"Na een halfuurtje de kat uit de boom gekeken te hebben, werd ik wat rustiger."

Toen ze voor het eerst aanwezig was bij de groep, was ze erg zenuwachtig. Ze vertelt dat ze snel zenuwachtig is voor nieuwe dingen dus dit had ze ook wel verwacht. Ze geeft aan dat het wel lang geduurd heeft voordat ze zich prettig voelde in de groep. Dit kwam vooral omdat de groep startte in de coronaperiode. Dit was voor haar een grote drempel, omdat ze bang was om het coronavirus op te lopen. Toen Sara volledig gevaccineerd was, ging ze relaxter naar de groep toe. Ook voelde ze, dat hoe vaker ze naar de groep kwam, hoe vertrouwder de groep voor haar voelde. Hierdoor had ze steeds meer zin om naar het collectief te gaan.

Sara vertelt veel positieve dingen over het collectief, zo werd ze uit haar sociaal isolement gehaald door steeds weer naar de groep te gaan. Ze had mensen om even tegen te praten en dit heeft haar erg geholpen. Eerder durfde ze niet met veel mensen te praten in groepsvorm, maar door het collectief durft ze dit nu wel. Sara vertelt openlijk over haar verhalen en ze vindt dit zelf ook fijn. Ze merkt dat mensen naar haar luisteren en haar verhaal begrijpen. Dit geeft een goed gevoel.

Ze vindt dat er een groot verschil zit tussen de individuele begeleiding en de groepsbegeleiding. Ze vindt dat er bij de individuele begeleiding meer aandacht is voor jou alleen en dat dit bij de groepsbegeleiding minder is, en dat begrijpt ze ook. Soms vindt Sara het vervelend dat wanneer ze een verhaal vertelt en andere mensen gaan daar verder op in, dat haar eigen verhaal dan verdraaid wordt en dan voelt ze zich niet helemaal begrepen.

Om terug te komen op de positieve dingen van het collectief, vertelt Sara dat ze een keer met de groep uit eten zijn geweest. Dit was een idee van een sociaal werker die het collectief leidt en de groep heeft dit idee opgepakt en uitgevoerd. Zo zijn ze met z'n allen uit eten geweest zonder sociaal werker. Sara vond dit erg leuk en vertelt hier enthousiast over. Hierdoor bleek dat ze ook zonder sociaal werker dingen konden organiseren en gezellig konden praten.

Toch is de rol van de sociaal werker wel erg belangrijk vertelt ze. De sociaal werkers zorgen ervoor dat niemand buitengesloten wordt in de groep door iedereen een eerlijke beurt te geven om te praten en te zorgen dat iedereen uit kan praten. Ook geeft Sara aan dat ze het prettig vindt om een vertrouwd iemand te hebben binnen de groep, iemand waar je altijd op kunt terugvallen. Een tip van Sara om een vertrouwd gevoel te creëren is dan ook om zoveel mogelijk dezelfde mensen te laten komen. Sinds kort loopt er nu ook een stagiair mee met de groep. Ook dit vindt ze fijn, de stagiair geeft goede input en leert ons zo ook veel, zegt ze.

Sara heeft verschillende dingen geleerd van het collectief. Zo is ze dus veel opener geworden en durft ze meer over zichzelf te vertellen in grotere groepen. Ook heeft ze geleerd hoe je moet omgaan met gevoelens van anderen en hoe je omgaat met de verhalen van mensen. Als laatste is ze veel minder angstig geworden voor nieuwe dingen.

Als het collectief niet meer zou bestaan, zou Sara het samenkomen van de groep en het samen praten over hun levensverhaal, erg missen. Ze kan nu al haar verhalen kwijt bij de groep. Als haar iets dwarszit kan ze het overleggen met de groep en krijgt ze weer nieuwe inzichten over dit onderwerp. Wat ze verder nog zal missen, is dat ze geen schijn hoeft op te houden bij de groep. Hiermee bedoelt ze dat ze zich niet beter voor hoeft te doen dan dat ze is.

"De groep accepteert mij zoals ik ben, en dat is voor mij het belangrijkste."

10. Sociale contacten

Nienke is een jonge moeder en neemt deel aan het collectief Ouder en kind café. Dit collectief is eens in de twee weken op dinsdagmiddag van 14:30 tot 16:30 uur. Het Ouder en kind café is een plek waar ouders van (jonge) kinderen met elkaar samenkomen. Het is mogelijk om de kinderen mee te nemen. De ene week vindt het collectief plaats op de locatie van Wijkteam Noord en de andere week op locatie van de kinderboerderij. Ouders kunnen hier onder het genot van een kopje koffie of thee, rustig met elkaar in gesprek, dingen met elkaar delen, en er kunnen vragen gesteld worden.

Via een medewerker van Amaryllis kwam Nienke in contact met dit collectief. Nienke ontvangt al individuele ondersteuning vanuit het wijkteam. Ze stond open voor nieuwe contacten en informatie/kennis en nam zonder verwachtingen deel aan de groep.

Nu Nienke al een tijdje deelneemt aan het Ouder en kind café, is het haar wel opgevallen dat er verschil zit in groepsondersteuning en individuele ondersteuning. Ze is erachter gekomen dat voor haar de individuele ondersteuning waardevoller is, met name omdat sommige dingen te persoonlijk zijn om met iedereen te delen. Verder heeft Nienke in de groep ook geen ondersteuning nodig en vindt ze het vooral fijn om sociale contacten op te doen.

Het opdoen van sociale contacten gaat Nienke goed af, inmiddels heeft ze er zelfs een vriendschap aan over gehouden. Ze kijkt er elke keer naar uit om naar het Ouder en kind café te gaan.

"Ik kom zoals ik ben."

Nienke denkt dat ze niet veel veranderd is sinds zij deelneemt aan het Ouder en kind café. Als ze niet zou deelnemen aan de groep zou Nienke de sociale contacten wel enorm missen.

Bij dit collectief zijn twee sociaal werkers betrokken. Zij spelen in op de behoefte van de deelnemers. Mocht er bijvoorbeeld behoefte zijn aan een themabijeenkomst, dan kunnen de sociaal werkers dit organiseren. Wel mag het af en toe iets georganiseerder, vertelt Nienke. Ze vindt het samenkomen met zijn allen heel fijn, maar er mag nog wel meer bedacht worden zoals een thema of activiteit zodat het wat georganiseerder verloopt.

7. Korte beschouwing van de bevindingen

In dit laatste hoofdstuk zetten we de bevindingen van het onderzoek op een rij. Om te beginnen met de cijfers in paragraaf 7.1. In paragraaf 7.2 vatten we de thema's die uit de verhalen van de bewoners naar voren komen samen en plaatsen die naast uitkomsten uit recente literatuur.

7.1. Cijfers

Amaryllis had als doel om in 2022 aan 200 bewoners groepsgerichte ondersteuning te bieden in plaats van alleen individuele ondersteuning. Volgens de registratie op 15 december 2022 lijkt het erop dat 137 bewoners groepsgerichte basisondersteuning van Amaryllis hebben ontvangen. Dit is lager dan het beoogde aantal. Uit gesprekken met sociaal werkers blijkt dat in werkelijkheid in 2022 meer bewoners groepsgerichte ondersteuning hebben ontvangen dan is geregistreerd. Dat heeft onder andere te maken met de manier van registratie die tijdsintensief is. Sociaal werkers maken in de 'tijd-afweging' eerder de keuze om tijd te besteden aan de ondersteuning van bewoners in plaats van registratie. Hier kwam Amaryllis in 2021 al achter. Vanaf juni 2021 heeft Amaryllis samen met de gemeente Leeuwarden gezocht naar een passende oplossing met als doel de administratieve last voor de sociaal werkers te verlichten. Met de gemeente zijn daarom vanaf 2023 andere afspraken gemaakt om de cijfers voor de groepsgerichte ondersteuning te laten zien. In 2023 maakt Amaryllis elk kwartaal een inventarisatie van onder andere het aantal groepen bewoners, het aantal deelnemers per groep, de leefgebieden waarop de ondersteuning wordt geboden. Amaryllis levert dit overzicht elk kwartaal aan bij de gemeente.

7.2. Verhalen

Individuele ondersteuning

In de interviews is aan de bewoners gevraagd of zij naast de groepsondersteuning ook individuele ondersteuning ontvangen. Acht van de tien geïnterviewde bewoners ontvangt ook individuele ondersteuning. Van twee bewoners is dit niet vastgelegd in het verhaal.

Sommige bewoners hadden eerst alleen individuele ondersteuning en een deel daarvan is vervangen door groepsgerichte ondersteuning. Uit gesprekken met bewoners en sociaal werkers komt naar voren dat de groepsgerichte ondersteuning en individuele ondersteuning elkaar versterken.

Deelname aan de groep

Bewoners kunnen op verschillende manieren terechtkomen bij een groep. Acht van de tien geïnterviewde bewoners zijn via de sociaal werker betrokken geraakt bij de groep. Eén van de bewoners is via bv SPORT bij de groep gekomen en één via het ziekenhuis. Het blijkt dat bewoners over het algemeen via de sociaal werker betrokken raken bij een groep.

Waardevolle elementen in de groepsondersteuning van Amaryllis

In de interviews is aan de bewoners gevraagd wat voor hen de waarde is van deelname aan de groep en wat deelname voor hen betekent. De volgende thema's komen terug in de verhalen van de bewoners. Achter ieder thema staat weergegeven hoe vaak het is genoemd door bewoners.

- Het opdoen van sociale contacten (8x)
- De gezelligheid en prettige sfeer (8x)
- Gesprekken voeren en delen (8x)
- Ontwikkelen van sociale vaardigheden (4x)
- Grenzen aangeven en voor jezelf opkomen (1x)
- Bevordering van het mentaal welbevinden (5x)

- Het ervaren van emotionele steun (3x)
- Minder angstig voelen (3x)
- Verminderen van eenzaamheid en sociaal isolement (3x)
- Kwaliteiten inzetten (3x)
- Bewegen en je fitter voelen (1x)

Bovenstaande waardevolle elementen van deelname aan groepsgerichte ondersteuning komen naar voren in de verhalen. De waarde van groepsondersteuning volgens bewoners in het huidige onderzoek komt veelal overeen met wat er in de literatuur te vinden is op dit gebied.

Dit is onder andere het geval in het onderzoek van Spruijt et al (2021). Hierin komen drie inhoudelijke werkzame factoren naar voren en drie procesmatige werkzame factoren van groepsgerichte opvoedingsondersteuning.

De drie inhoudelijke werkzame factoren zijn 'uitwisselen en leren', 'ontmoeten en steunen' en 'ontspannen en opladen'.

De drie procesmatige werkzame factoren zijn 'professionele vaardigheden van jeugdprofessionals en vrijwilligers', 'structuur' en 'groepsdynamiek'.

Deze factoren komen ook terug in de verhalen van de geïnterviewde bewoners van het huidige onderzoek. De genoemde elementen worden hieronder verbonden aan de bevindingen uit de verhalen van bewoners, aangevuld met andere literatuur.

(Sociale) vaardigheden ontwikkelen

Wat veelvuldig genoemd wordt, is dat bewoners het prettig vinden dat er gesprekken gevoerd worden over allerlei onderwerpen en dat er naar elkaar geluisterd wordt. Hiermee hangt het ontwikkelen van sociale vaardigheden samen, wat ook meerdere malen genoemd wordt.

In de verhalen komt naar voren dat er dingen met elkaar gedeeld worden en de bewoners elkaar steeds beter leren kennen, waardoor ze meer durven te vertellen en te vragen en op die manier ontwikkelen ze hun sociale vaardigheden. In een rapport van de BPSW (z.d.) komt naar voren dat doordat bewoners veel met elkaar spreken, ze wennen aan het delen van persoonlijke zaken met anderen en dit vergroot ook de kans dat ze meer gebruik zullen maken van het eigen netwerk. Ook delen bewoners tips met elkaar over praktische zaken.

Gerelateerd aan het ontwikkelen van sociale vaardigheden benoemt één bewoner dat het waardevol is dat zij haar grenzen meer leerde aangeven en voor zichzelf durfde op te komen. Ook werd het zich zelfverzekerder voelen, genoemd in de verhalen.

Wat extra betekenis geeft aan deelname aan groepen die zich bezighouden met een bepaalde vaardigheid zoals koken, is dat bewoners hun kwaliteiten kunnen inzetten op het gebied van koken of dat zij zich hierin kunnen ontwikkelen. Ze kunnen elkaar dan ook dingen leren. Voor de wandelgroepen betekent het dat bewoners meer bewegen en hierdoor worden.

In het onderzoek van Spruijt et al (2021) komt uitwisselen en leren naar voren als een belangrijk inhoudelijk werkzaam element. Uitwisselen en leren wordt hier gerelateerd aan het geven van praktische tips en adviezen waardoor kennis en vaardigheden worden opgedaan door deelnemers. Dit is ook het geval bij de groepsgerichte ondersteuning van Amaryllis.

Netwerk vergroten

Doordat de ondersteuning plaatsvindt in de groep, doen bewoners sociale contacten op en hierdoor ontstaan af en toe ook vriendschappen, benoemen de bewoners. Deze positieve uitbreiding van het eigen netwerk komt ook terug in het rapport van de BPSW (z.d.). Een klein aantal bewoners benoemt expliciet dat zij zich door deelname minder eenzaam voelt en uit een sociaal isolement is gekomen. In de literatuur is ook terug te vinden dat de sociale contacten een belangrijke reden zijn voor mensen om deel te nemen aan een groep. De sociale contacten zorgen er mede voor dat een collectief georganiseerd aanbod voor bewoners in veel gevallen beter en prettiger is dan een individuele oplossing voor een individu. Ook voelen mensen die op deze wijze deelnemen aan een groep zich 'minder afhankelijk' en ervaren zij mogelijk meer regie over het eigen leven, in vergelijking tot een individuele voorziening (Brinkhorst, 2016). Deze netwerkuitbreiding heeft ook na beëindiging van een groep positieve gevolgen en draagt daardoor bij aan de duurzaamheid van de ondersteuning (BPSW, z.d.).

Mentaal welbevinden bevorderen

Een aantal bewoners geeft aan dat zij zich voor deelname aan de groep af en toe angstig voelden, maar dat deelname aan de groep ervoor heeft gezorgd dat deze angst is afgenomen. Deelname aan de groep draagt voor veel bewoners dan ook bij aan hun mentaal welbevinden. Bewoners voelen steun van de andere deelnemers en de sociaal werker doordat ze betrokkenheid ervaren en zich gewaardeerd voelen. In de literatuur is terug te vinden dat bewoners in de groep ontdekken dat zij niet de enige zijn en dat dit zorgt voor sociale verbondenheid. De omgang met 'lotgenoten' bij groepsgerichte ondersteuning kan zorgen voor positieve ervaringen (BPSW, z.d.). De elementen ontmoeten en steunen en ontspannen en opladen uit het onderzoek van Spruijt et al (2021) zijn hierin ook te herkennen.

Prettige en positieve sfeer

In de groepen hangt over het algemeen een fijne sfeer en veel bewoners benoemen dan ook de gezelligheid binnen de groepen. Spierts & Post (2018) refereren in hun rapport aan een geëvalueerde collectieve aanpak rondom schulden waarbij ook de positieve en verwelkomende sfeer wordt genoemd als een succesfactor. In het onderzoek van Spruijt et al (2021) komen de elementen ontmoeten en steunen naar voren wat kan zorgen voor de prettige sfeer. In het genoemde onderzoek wordt gesproken over laagdrempelige ontmoetingen en gezelligheid. Daarnaast worden in dit onderzoek de vaardigheden van professionals en vrijwilligers en de aandacht voor groepsdynamiek genoemd als belangrijk procesmatige kernelementen. Deze elementen kunnen zorgen voor de prettige, gezellige en positieve sfeer in de groepen.

Structuur

De groepsondersteuning vindt plaats op een vast moment in de week wat structuur en daginvulling geeft aan de bewoners. Bewoners geven aan dat ze uitkijken naar dit moment in de week. De structuur die groepsondersteuning kan geven, komt ook terug in het onderzoek van Spruijt et al (2021).

Rol sociaal werkers

Bij het vormgeven van de groepen binnen Amaryllis en het betrekken van bewoners, lijken sociaal werkers een belangrijke rol te spelen. Acht van de bewoners die geïnterviewd zijn, geven aan via de sociaal werker betrokken te zijn geraakt bij de groep. De sociaal werker heeft een belangrijke rol in het attenderen van bewoners op het bestaan van een groep. Eén van de bewoners geeft expliciet aan dat de groepen meer gepromoot mogen worden zodat bewoners ook zonder 'doorverwijzing' van de sociaal werker op de hoogte kunnen raken van het bestaan van de groepen. Verder heeft de sociaal werker een belangrijke rol in de groepsondersteuning. Een bewoner geeft bijvoorbeeld aan dat de sociaal werker ervoor zorgt dat niemand buitengesloten wordt en iedereen een beurt krijgt om iets te vertellen. Dit komt overeen met één van de werkzame elementen uit het onderzoek van Spruijt et al (2021), de professionele vaardigheden van professionals en vrijwilligers. In dit onderzoek wordt een voorbeeld gegeven over professionals die kunnen optreden als gespreksbegeleider, deelnemers aanmoedigen om hun ervaringen te delen en een voorzetje geven wanneer een gesprek stroef verloopt.

Rol vrijwilligers en studenten

Bij iedere groep binnen Amaryllis is minimaal één sociaal werker betrokken en daarnaast zijn er bij een aantal groepen ook vrijwilligers en stagiaires betrokken. In één van de verhalen geeft een bewoner aan dat hij nu bij de 'leiding van de groep' hoort doordat hij zich als vrijwilliger inzet en daardoor een andere rol heeft gekregen. De geïnterviewde bewoners zijn niet alleen positief over de sociaal werkers, maar ook over de inzet van vrijwilligers en stagiaires die betrokken zijn bij de verschillende groepen. In het rapport van Spierts & Post (2018) komt de gecombineerde inzet van vrijwilligers en beroepskrachten ook als een succesfactor naar voren als het gaat om groepsondersteuning.

Rol deelnemers

Daarnaast hebben bij groepsondersteuning niet alleen de sociaal werkers en vrijwilligers inbreng in de vorm van begeleiding, maar ook de deelnemers van de groep. Deelnemers geven aandacht, steun, delen met elkaar en nemen deskundigheid en levenservaring mee waardoor zij niet alleen hulpvragers zijn, maar ook hulpgevers. Dit mechanisme versterkt de eigen kracht (BPSW, z.d.). De rol van hulpgever bij deelnemers komt ook terug bij het element uitwisselen en leren in het onderzoek van Spruijt et al (2021).

8. Conclusie

De collectieve aanpak van Amaryllis is ontwikkeld op basis van het bundelen van individuele hulpvragen van bewoners. De individuele hulpvragen werden gebundeld aan de hand van een bepaald thema en hieruit ontstond vervolgens een groep. De collectieve aanpak van ondersteuning heeft ook een preventieve functie die terugkomt in de verhalen van bewoners doordat bewoners bijvoorbeeld aangeven dat zij zich nu minder eenzaam en minder angstig voelen, maar ook dat deelname aan een groep hun mentaal welbevinden bevordert heeft en zij hierdoor sociale contacten opdoen. Dit komt overeen met wat er in de literatuur te vinden is over het doel van een collectieve aanpak. Volgens Brinkhorst (2016) heeft een collectieve aanpak in het sociaal werk een tweeledig doel. Professionals vanuit het wijkteam verbinden (individuele) hulpvragen van bewoners met elkaar en op basis daarvan kan een collectief aanbod gevormd worden. Dit collectieve aanbod draagt vervolgens bij aan de basisvoorzieningen en daarmee aan zowel selectieve als algemene preventie in een wijk ten behoeve van de bewoners en hun sociale netwerk.

Meerdere bewoners benoemen dat de groepen erg gemist zullen worden wanneer de groepsondersteuning zou wegvallen. In een aantal verhalen komt expliciet naar voren dat Amaryllis vooral door moet gaan met de ondersteuning in de groep.

9. Bronnenlijst

- BPSW (z.d.). *Groepswerk op de kaart zetten*. Publicatie werkgroep groepsmaatschappelijk werk van de BPSW. Geraadpleegd van <https://www.bpsw.nl/app/uploads/Groepswerk-op-de-kaart-zetten-.pdf>
- Brinkhorst, J. (2016). *Op zoek naar balans tussen individuele en collectieve benaderingen in de wijk*. Utrecht: Kenniscentrum Sociale innovatie Hogeschool Utrecht en WMO Werkplaats Utrecht. Geraadpleegd van <https://www.hu.nl/onderzoek/publicaties/op-zoek-naar-balans-tussen-individuele-en-collectieve-benaderingen-in-de-wijk>
- Movisie (2019). *Collectief ondersteuningsvragen van inwoners oppakken*. Utrecht: Movisie. Geraadpleegd van <https://www.movisie.nl/artikel/collectief-ondersteuningsvragen-inwoners-oppakken>
- Spierts, M. & Post, H. (2018). *Open en onbevangen de wijk tegemoet*. Haarlem: Eindrapportage pilots collectiviseren. Geraadpleegd van https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/201907/Rapport%20Marcel%20Spierts_def.pdf.
- Spruijt, R., Kassenberg, A., Petri, D., Tuinstra, J., Doornenbal, J. (2021). Algemeen werkzame factoren in groepsgerichte opvoedingsondersteuning: ervaringen van ouders, vrijwilligers en jeugdprofessionals. *Journal of Social Intervention: Theory and practice*. Geraadpleegd van <https://research.hanze.nl/nl/publications/common-factors-in-group-based-parenting-support-experiences-of-pa>
- Zorg+Welzijn (2021). *Sociale wijkteams: van individueel naar collectief werken, maar hoe?* Geraadpleegd van <https://www.zorgwelzijn.nl/sociale-wijkteams-van-individueel-naar-collectief-werken-maar-hoe/>

